

แนวทางการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2*

APPROACH TO CLIMATE AND ENVIRONMENTAL MANAGEMENT
THAT IS CONDUCIVE TO PROACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF
EDUCATIONAL INSTITUTION AFFILIATED TO THE AYUTTHAYA
PRIMARY EDUCATION AREA OFFICE DISTRICT 2

สินีญา การสมมิตร¹ และ พรเทพ รุ่งแผน²

Sineeya Karnsommit¹ and Pornthep Rupan²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: sinee4834@gmail.com

วันที่รับบทความ : 13 พฤษภาคม 2026; วันที่แก้ไขบทความ 24 พฤษภาคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 26 พฤษภาคม 2569

Received 13 May 2026; Revised 24 May 2026; Accepted 26 May 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา และ 2) เสนอแนวทางการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ประชากรที่ใช้ใน

Citation:

* สินีญา การสมมิตร และ พรเทพ รุ่งแผน. (2569). แนวทางการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วารสารส่งเสริมและพัฒนานิเทศการสมัยใหม่, 4(4), 1190-1202.

Sineeya Karnsommit and Pornthep Rupan. (2026). Approach To Climate And Environmental Management That Is Conducive To Proactive Learning Management Of Educational Institution Affiliated To The Ayutthaya Primary Education Area Office District 2.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(4), 1190-1202.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

การวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ จำนวน 156 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ จำนวน 222 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ครู 2 คน และศึกษานิเทศก์ 2 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเรื่องการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการส่งแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างผ่านระบบ E-Office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.81) และปัญหาการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 1.03) และ 2. แนวทางการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ประกอบด้วยรายการปฏิบัติ 18 รายการ แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 รายการ 2. ด้านการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 รายการ 3. ด้านการใช้ประโยชน์ของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 รายการ 4. ด้านการบำรุงรักษาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 รายการ และ 5. ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 รายการ

คำสำคัญ: บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

Abstract

This research is a mixed methods research with the objectives of 1) studying the conditions and problems of atmospheric and environmental management that are conducive to the active learning management of educational institutions, and 2) proposing guidelines for the management of the atmosphere and environment that are conducive to the proactive learning management of educational institutions. The population used in the research included school administrators and academic teachers in 156 schools. The sample consisted of 222 school administrators and academic teachers, which were obtained by random stratification method. Stratified Random Sampling and the main contributor in the interview. There are 7 people, including 3 school administrators. 2 teachers and 2 communication educators were acquired by specific selection method. The tools used in the research included a questionnaire on the management of the atmosphere and environment that is conducive to active learning management, with a total of 30 questions. The consistency index was between 0.80 – 1.00 and the confidence value was 0.98. Data collection is carried out by sending questionnaires to the sample through the system. E-Office of the Ayutthaya Primary Education Area Office District 2 and Interviews with Key Informants Quantitative data are analyzed with mean and standard deviation, and qualitative data are analyzed with content analysis.

The results showed that: 1. Favorable atmospheric and environmental management conditions. The overall level of active learning management of educational institutions is at a high level ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.81) and the problem of managing the atmosphere and environment that is conducive to the management of active learning of educational institutions is at a high level ($\bar{x}$ = 4.05, S.D. = 1.03) and 2. Approaches to the management of the atmosphere and environment that are conducive to the management of active learning of educational institutions consist of 18 action items divided into 5 areas: 1.

Planning for the arrangement of atmosphere and environment. 2. Implementation of Atmosphere and Environment 3. Utilization of the atmosphere and environment in learning management. 3 items 4. and 5. Supervision, monitoring and evaluation of the atmosphere and environment arrangement. 3 items.

Keywords: Atmosphere and environment that is conducive to learning management, active learning management, and atmosphere and environment management

บทนำ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวทางสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง มากกว่าการรับความรู้จากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่อธิบายว่า Active Learning เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมทั้งทางกายและความคิด ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย และการลงมือปฏิบัติ (Bonwell & Eison, 1991) รวมถึงการเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดีกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว (Prince, 2004) ทั้งนี้ การขับเคลื่อนแนวทางดังกล่าวให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมจำเป็นต้องอาศัยบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การจัดห้องเรียนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม การใช้พื้นที่นอกห้องเรียน และการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในการสนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ (Freeman et al., 2014)

ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (สพป.อย.2) จึงให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในฐานะปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน อย่างไรก็ตาม จากรายงานการนิเทศ ตลอดจนข้อมูลสะท้อนปัญหา และแนวนโยบายของ สพป.อย.2 พบว่า โรงเรียนในสังกัดยังมีข้อจำกัดในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนที่ยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบ Active Learning

ซึ่งยังคงมีลักษณะเน้นการถ่ายทอดความรู้เป็นหลัก มากกว่าการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ และมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (สพป.อย.2, 2566)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2 และตลอดจนนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2 เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้มีสภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

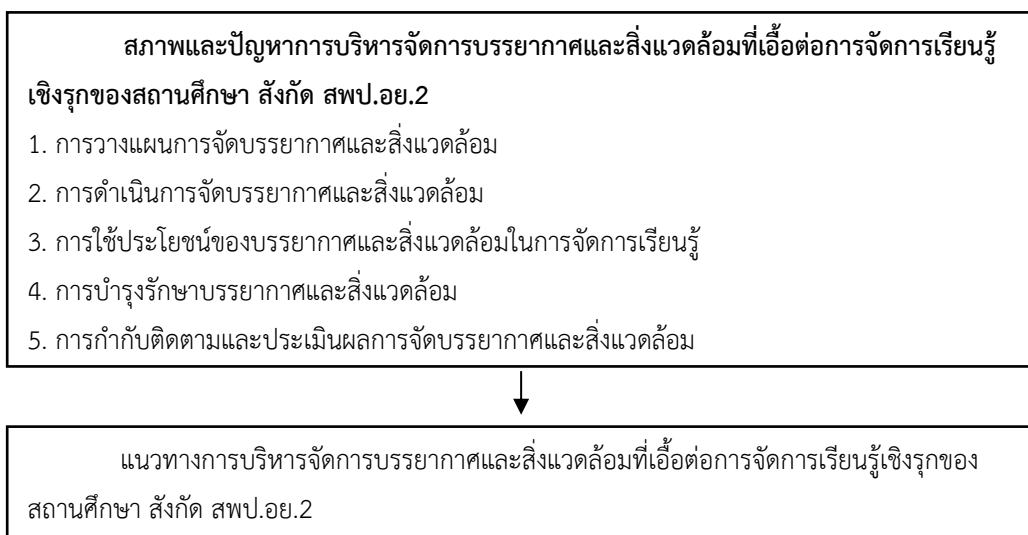
1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาทบทวนเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวทางสำคัญที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการคิดวิเคราะห์ การอภิปราย และการลงมือปฏิบัติจริง โดยครูมีบทบาทเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ John Dewey ที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ Jean Piaget ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และ Lev Vygotsky ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ขณะเดียวกัน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบทั้งด้านกายภาพและด้านจิตสังคม กล่าวคือ ด้านกายภาพควรจัดให้มีความสะอาด ปลอดภัย เป็นระเบียบ และเอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนด้านจิตสังคมควรส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี ความอบอุ่น และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Maria Montessori ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ Abraham Maslow ที่ให้ความสำคัญกับความต้องการพื้นฐานด้านความปลอดภัยและความเป็นส่วนหนึ่งของผู้เรียน

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย สามารถกำหนดองค์ประกอบของการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการการเรียนรู้เชิงรุกได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดแนวทางและออกแบบสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และลักษณะของผู้เรียน 2) การดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม เป็นการนำแผนไปปฏิบัติจริง โดยจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ 3) การใช้ประโยชน์ของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ เป็นการใช้สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 4) การบำรุงรักษาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม เป็นการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้มีความพร้อม ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 5) การกำกับติดตามและประเมินผลการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม เป็นการตรวจสอบ ประเมิน และปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า จากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแนวคิดการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม 2) การดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม 3) การใช้ประโยชน์ของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ 4) การบำรุงรักษาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และ 5) การกำกับติดตามและประเมินผลการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน และสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแนวทางการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2 มีวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการของโรงเรียนในสังกัด สพป.อย.2 จำนวน 156 โรงเรียน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการของโรงเรียนในสังกัด สพป.อย.2 จำนวน 222 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม 2) ด้านการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการใช้ประโยชน์ของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการบำรุงรักษาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และ 5) ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม รวมจำนวนทั้งสิ้น

30 ข้อ โดยด้านที่ 1 มี 6 ข้อ ด้านที่ 2 มี 8 ข้อ ด้านที่ 3 มี 5 ข้อ ด้านที่ 4 มี 3 ข้อ และด้านที่ 5 มี 8 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน ครูจำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจำนวน 2 คน รวมทั้งหมดจำนวน 7 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง

3) การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2 มีรายละเอียดดังนี้

รายการ	สภาพการปฏิบัติ			อันดับ	ปัญหาการปฏิบัติ			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปล		$\bar{X}$	S.D.	แปล	
1. ด้านการวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม	4.24	.81	มาก	3	4.01	1.03	มาก	3
2. ด้านการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม	4.27	.83	มาก	2	4.09	1.03	มาก	1
3. ด้านการใช้ประโยชน์ของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้	4.28	.78	มาก	1	4.09	1.04	มาก	1
4. ด้านการบำรุงรักษาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม	4.20	.81	มาก	5	4.03	1.02	มาก	2

5. ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม	4.22	.79	มาก	4	4.03	1.04	มาก	2
รวมค่าเฉลี่ย	4.24	.81	มาก		4.05	1.03	มาก	

จากตาราง พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.24$) และมีค่าเฉลี่ยระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ ด้านการใช้ประโยชน์ของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.28$) ด้านการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.27$) ด้านการวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.24$) ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.22$) และด้านการบำรุงรักษาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.20$) ตามลำดับ และภาพรวมปัญหาการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) และมีค่าเฉลี่ยระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ ด้านการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.09$) ด้านการใช้ประโยชน์ของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.09$) ด้านการบำรุงรักษาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.03$) ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.03$) และด้านการวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.01$) ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2 ประกอบด้วยรายการปฏิบัติ 18 รายการ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมมี 3 รายการ ด้านที่ 2 การดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมมี 6 รายการ ด้านที่ 3 การใช้ประโยชน์ของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้มี 3 รายการ ด้านที่ 4 การบำรุงรักษาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมมี 3 รายการ และด้านที่ 5 การกำกับติดตามและประเมินผลการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมมี 3 รายการ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ว่า สภาพและปัญหาการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพพ.อย.2 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.1 ด้านการวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน จัดทำแผนงานสอดคล้องกับเป้าหมาย และมีระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ที่เน้นการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก โดยครูมีการจัดมุมเรียนรู้ สร้างข้อตกลงในชั้นเรียน จัดเตรียมสื่อและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน รวมถึงพื้นที่สีเขียวที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัส อนุพันธ์ (2564) ที่พบว่าสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านการใช้ประโยชน์ของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก สถานศึกษาส่งเสริมการใช้พื้นที่ต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า และสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทแวดล้อม สอดคล้องกับพินพาพิญ ทองกิง (2563) ที่ระบุว่าครูควรทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.4 ด้านการบำรุงรักษาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน พร้อมสำรวจความพึงพอใจเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนา สอดคล้องกับวรปภา โพธิ์สุ (2556) ที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.5 ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและคณะกรรมการประเมินอย่างชัดเจน และนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของชุดวิวัฒน์ สุวัตติพงษ์ และอุบล ทองปัญญา (2562) ที่เน้นการออกแบบระบบและการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน

2. แนวทางการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด สพป.อย.2 พบว่า

2.1 ด้านการวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม มีรายการปฏิบัติ 3 รายการ คือ 1) สถานศึกษาวางแผนและจัดสรรงบประมาณอย่างชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ และติดตามประเมินผลต่อเนื่องให้สอดคล้องกับนโยบายและวิสัยทัศน์ 2) สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณครอบคลุมกิจกรรมโรงเรียน การพัฒนาครู สื่ออุปกรณ์ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก และ 3) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และหาแหล่งสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อความยั่งยืน

2.2 ด้านการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม มีรายการปฏิบัติ 6 รายการ คือ 1) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม เช่น การทำงานกลุ่ม การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน 2) สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูใช้คำถามกระตุ้นการคิดและกิจกรรมการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง 3) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและปลอดภัย เพื่อให้ นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาในแต่ละคาบเรียน 4) สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เช่น สวนเกษตร หรือพื้นที่ในชุมชน มาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง และ 6) สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูใช้พื้นที่นอกห้องเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ นักเรียนได้สำรวจ สังเกต และเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง

2.3 ด้านการใช้ประโยชน์ของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ มีรายการปฏิบัติ 3 รายการ คือ 1) สถานศึกษามีระบบจัดซื้อ จัดสรร ใช้และบำรุงรักษาอุปกรณ์อย่างเป็นขั้นตอน มีทะเบียนและคู่มือการใช้งาน เพื่อให้ครูเข้าถึงและใช้อย่างถูกต้อง ปลอดภัย และคุ้มค่า 2) สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการอบรมครูด้านการใช้สื่อและเครื่องมือทางการศึกษา ควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning และการพัฒนานวัตกรรมหรือคู่มือ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ซ้ำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) สถานศึกษามีการติดตามและประเมินผลการใช้สื่อและห้องปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลไปปรับปรุงการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.4 ด้านการบำรุงรักษาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม มีรายการปฏิบัติ 3 รายการ คือ 1) สถานศึกษากำหนดแนวทางการสำรวจอย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือหลากหลาย เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสังเกต และการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้าน 2) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนสะท้อนความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา พร้อมรับฟังข้อมูลจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสะท้อนความต้องการที่แท้จริง และ 3) สถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อเสนอแนะและนำไปปรับปรุง พร้อมสื่อสารผลกลับอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดการเรียนรู้

2.5 ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม มีรายการปฏิบัติ 3 รายการ คือ 1) สถานศึกษามีระบบการเก็บรวบรวมความคิดเห็นของครูและนักเรียนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเกี่ยวกับบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน 2) สถานศึกษามีการกำหนดขั้นตอนวิธีดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ และระยะเวลาอย่างชัดเจน พร้อมติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และ 3) สถานศึกษานำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน พร้อมสื่อสารผลการดำเนินงานแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการพัฒนา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ **1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้** สถานศึกษาควรวางแผนและจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และสอดคล้องกับเป้าหมาย โดยมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นการมีส่วนร่วมและชิ้นงานเชิงประจักษ์ พัฒนาระบบจัดซื้อ ใช้ และบำรุงรักษาอุปกรณ์อย่างเป็นขั้นตอน มีทะเบียนและคู่มือชัดเจน รวมถึงจัดทำระบบสำรวจและรับฟังความคิดเห็นของครูและนักเรียนทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ เพื่อใช้ข้อมูลปรับปรุงบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน **2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ควรศึกษาคุณลักษณะและบทบาทผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และพัฒนา กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนการจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จรัส อนุพันธ์. (2564). การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษา. *วารสารการศึกษา*, 15(2), 45–60.
- ชุติวัฒน์ สุวัทธิพงศ์ และอุบล ทองปัญญา. (2562). การออกแบบระบบและการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุก. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 7(2), 101–115.
- พิมพ์พัญญ ทองกิ่ง. (2563). บทบาทครูกับการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียน. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 12(1), 78–90.
- วรภา โปธิ์สุ. (2556). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา*, 9(1), 23–35.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.